

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDNING FÖR TRÄDGÅRDSODLARE.

N° 9. B.

September 1867.

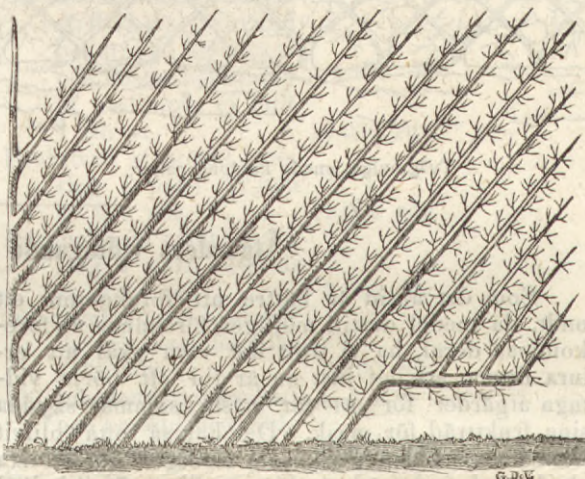
6:te årg.

Af denna tidning, som uteslutande sysselsätter sig med till trädgårdsodlingen hörande ämnen och i hvilken Svenska trädgårdsföreningen, Stockholms gartnersällskap, m. fl. likartade föreningar offentliggöra sina förhandlingar, utkommer ett nummer i hvarje månad. — Prenumerationspriset är för helt år, såväl å postkontoren och i bokhandeln, som hos redaktionen *Två riksdaler riksmünt.* — Bref adresseras till Redaktionen af Tidning för trädgårdsodlare, Stockholm & Kgl. Landbruksakad:s experimentalfalt.

Tvänne fristående spalierträdsformer för fruktträd.

Fruktträd kunna danas uti snart sagdt i oändlighet vexlande former och hvarpå några prof då och då åskådliggjorts äfven i denna tidsskrift, och vi vilja härmed ånyo framställa tvänne mer för fruktträd, hvilka för flertalet af våra läsare torde vara mindre bekanta. Men innan vi öfvergå till beskrifvandet huru träden skola uppdragas, önska vi ånyo fästa uppmärksamheten på att fruktträdsodling i nedan anförda och öfriga konstformer lämpa sig endast för dem som bedrifva fruktträdsodling för sitt nöje och således ha godt om tid att passa sina träd, ty de kräfva så mycken och ständig tillsyn med nypning, bindning o. d., om de skola kunna erhållas och bibehållas vackra och i sina gifna former, att den frukt man af träden erhåller, blir — om ock vacker och väl utbildad — ganska dyrköpt. Man må derföre icke begära att en trädgårdsmästare som har fullt upp att göra med vården af allt öfrigt inom trädgården förekommande, äfven skall hinna till för dylikt. Deremot är sjelfva konsten att uppdraga och sköta dylika träd så ringa, att det kan verkställas af snart sagdt hvem som helst. De båda formerna äro:

1. *Sneda kordongspalier.* Till stöd för de blifvande träden uppsätter man först helst ett träspalier, sålunda att på 12—15 fots afstånd från hvarandra nedsättas stolpar af omkring 8 fots höjd ofvan marken. Dessa stolpar förbindas sinsemellan genom tvänne sparrar, hvaraf den nedre sättes omkring 1½ fot från marken och den öfre ungefär lika långt från stolparnes öfre ända. På dessa sparrar spikas fina träribbor af samma längd som stolparne och i upprättstående ställning på ¼ eller högst 1 fots afstånd från hvarandra. I brist på ordentligt spalier kan det äfven gå an att binda träden vid en i marken nedsatt tät rad med störrar, ehuru detta blir mindre ändamålsenligt. Hvad spalierets riktning med hänseende till väderstrecket beträffar, kan detta vara antingen åt öster och vester eller norr och söder. Sättes spalieret i norr och söder så kunna två rader spalierräd d. v. s. en trädrad på hvardera sidan af detsamma planteras, enär den ena sidan af spalieret beskines af förmiddags- och den andra af eftermiddagssolen. Man låter då topparne på de träd som planteras på vestra sidan peka åt söder och på träden som planteras på östra sidan låter man dem peka åt norr, hvarigenom de båda radernas träd komma att korsä hvarandra.

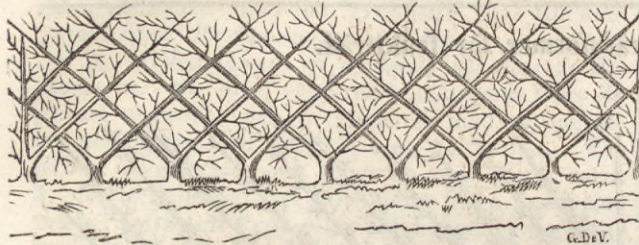
Sneda kordongspalier.

Sjelfva träden skola bestå af dvärgträd, d. v. s. äpplen ympade på johannisstammar och päron på hagtorn eller qvitten. Körsbär och plummon torde vara mindre lämpliga till odling på detta sätt. Man väljer unga träd af 1, 2 eller högst 3-årig förädling och planterar dessa på 1½ eller högst 2 fots afstånd från hvarandra, hvarvid de gifvas en något lutande ställning. Sedan bindas de efterhand så att de erhålla en lutning af 45 grader. Med undantag af träden å ömse ändor får hvarje träd utskjuta blott 1 skott. Detta tillbakaskäres så mycket på våren, att alla sidoögon, som förekomma på den kvarblifvande delen af skottet, bli tvingade att utväxa, för hvilket ändamål omkring hälften af det under förra året utväxta toppskottet torde böra bortskäras. Toppskottet som sedan utväxer får växa obehindradt, hvaremot alla de öfriga skotten afnypas öfver andra eller tredje löfvet, hvilket upprepas så ofta nya skott framkomma. Så snart träden uppnått spalierets höjd, få de icke växa högre, utan hållas de sedan genom ständig afnyppning inom de en gång för alla utstakade gränserna.

Huru de å ömse ändor förekommande träden skola danas, torde af den här ofvan förekommande teckningen kunna inhemtas. Man erinre sig blott att afståndet mellan dessa trädsgrenar skall

vara lika med afståndet mellan sjelfva de öfriga träden och att hvarje af dessa grenar för sig skola behandlas såsom hvarje enskildt af de öfriga träden.

2. *Trågreniga, sneda kordongspalier.* Denna form skulle man äfven kunna kalla flätspalier. Dyliska spalier kunna användas för att afstänga vissa platser i en trädgård och kunna för öfrigt användas både invid murar, eller fristående öfver-

Trågreniga, sneda kordongspalier.

allt å obeskuggade platser. Stödet för dessa spalier bör helst bestå af mellan stolpar spända metalltrådar. På 12—15 fots afstånd från hvarandra nedsättas pålar af 4—5 fots höjd öfver marken, och mellan dessa stolpar spännas 5—6 trådar på lika afstånd från hvarandra. Utåt detta spalier planteras 1—2 års gamla dvärgträd på $2\frac{1}{2}$ fots afstånd från hvarandra. Dessa träd skola några tum från marken dela sig i tvänne grenar, hvilka bindas åt hvar sin sida och genom att grenarne skiftesvis böjas utanför och innanför hvarandra åstadkommes ett slags gles flätning. På det träden måtte komma att få så likformig växt som möjligt, bör man icke använda blandade fruktsorter utan till hvarje räcka en särskild sort. Huru beskärningen och öfriga behandlingen skall utföras torde för den som icke saknar all insigt i trädbeskäring, till och med ändå med god vilja, inses dels af den hithörande figuren, dels af hvad vid förestående form blifvit sagdt. E. L.

Åtgärders vidtagande mot mask på fruktträd.

Som det alltid är bättre att förekomma ett ondt, då medel dertill möjligen förefinnas, än förekommas deraf, ha vi trots det vara skäl att erinra derom att det just nu är tid att börja vidtaga åtgärder för att för nästa sommar skydda sina fruktträd för mask. Det har så ofta blifvit beskrifvet att den mask, som vanligen gör största skadan på fruktträd, är larven till en fjäril kallad frostfjärilen, att hannarne till denna fjärilart ha vingar och flyga i likhet med fjärilar i allmänhet, men att honorna ha blott helt små, till flygt odugliga vingar och således endast krypande kunna förflytta sig från det ena stället till det andra, att det endast i förbigående behöfver omnämnas.

Då man emellertid vet att honan icke kan flyga, utan att hon måste krypa på trädstammen för att kunna komma upp i trädet för att lägga ägg, så inses det, att det jemförelsevis är lätt att skydda sina fruktträd för att härjas af dessa maskar eller larver, ty man behöfver blott hindra honorna från att komma upp i träden och ändamålet är uppnådt.

Vidtagas inga åtgärder, härja dyliska larver flera år efter hvarandra, stundom till den grad att fruktträden är efter år i juni månad äro beröfvade hvarje grönt blad. Man har derigenom icke ensamt den grämelsen att gå miste om all skörd och se sin fruktträdgård år efter år i ett afskräckande skick, utan träden lida äfven i hög grad deraf, så att verkningarne efter skadedjuren fortfara åratals äfven efter sedan de hafva försvunnit. Vi anse det derföre vara af mycken vigt att i tid vara betänkt på åtgärder mot detta onda och hoppas att ett godt råd i detta afseende skall gagna åtminstone någon.

Så snart man under sommaren märkt aldrig så litet af dyliska larver på fruktträden, har man att befara att de det följande året skola komma

att uppträda talrikt och till förekommande deraf förser man fruktträdsstammarna i början af september med »tjärkransar». Man hopvrider för detta ändamål ganska grofva och fasta halmband, hvilka knyts omkring stamarna och bstryker sedan dessa halmkransar med tjära. På det att de skola göra tillbörlig verkan måste tjärbestrykningen ofta förnyas och är det alldeles nödvändigt att noga tillse att kransarne om aftnarne äro väl insmorda. Bättre än ensamt tjära är att använda en sammankokad blandning af tjära och linolja. För att göra sig fullt öfvertygad om att kransarna alltid skola göra afsedt gagn, kan man derjemte förse dem med följande inrättning. Så snart halmkransen är påsatt, bildar man ofvanpå densamma, af sammanpiskad lera och kogödsel, en ränna omkring stammen, och då denna massa fått torka så mycket att den blifvit inemot torr, gjuter man tjära uti denna ränna, hvilken, på det tjäran ej måtte rinna åt en sida, måste sitta nägorlunda vågrätt. Håller man nu dessa rännor ständigt fyllda med tjära och halmkransen nedanför ständigt bestruken med någon klabbig massa, så kan medlet icke undgå att medföra afsedt gagn och man skall genom att se sina träd förskonade och fruktbarande, erhålla en i hög grad rik ersättning för sin omtänksamhet och det obetydliga besväret.

Som fjärilarne äro i verksamhet ända till långt fram på hösten, är det nödigt att ända fram mot slutet af november, eller tills vintern på allvar inträder, hålla tjärkransarna vid makt. Att man derjemte måste tillse att ingen annan uppgång till trädet finnes, inses af sig sjelft, ty t. ex. en stege upprest mot ett träd, qvistar som sloka ned till en krusbärsbuske e. d., bildar naturligtvis en lika god uppgång som sjelfva stammen.

E. L.

Förslag till anläggande af en riksträdgård.

Genom planterande af fruktträd och bärbuskar, af utsökt goda och för klimatet passande sorter, kan af jorden dragas den största möjliga inkomst med minsta besvär.

Hufvudvilkoret är torr och fast mark med lutning mot söder och tillgång i närheten på lera och lättare jordarter för blandning och luckring till kupor för planteringen samt vatten. Är läget nära jernväg eller segelled, sker afsättning af produkterna förmånligast. Om marken är steril, såsom de ökända Svältorna, kan den dock med vinst användas, emedan inköpspriset blifver lågt eller cirka 15 rdr tunnlandet, som kronan för nämnde trakt betalt.

Att till Sverige från utlandet inköpa frukt och träd ärligen för tusentals rdr, är bevis på bristande omtanka och flit, då dessa alster med vinst kunna i ymighet exporteras, om våra naturförmåner rätt användas.

Inländska bärviner, som nu tillverkas goda och smakliga, kunna ock hämma importen af dyra och till en del dåliga s. k. drufviner, derföre enorma summor gå ur landet, utan motsvarande nytta. Cider och most äro ock till mycket gagn både för gom, hälsa och föda. Torkad frukt är i hushåll af mycken nytta.

För ernående af ofvan antydda förmåner, bör bildas en förening till anläggande af en riksträdgård, med utverkande af kronans rätt, att dertill få, efter gällande expropriationsstadga, inlösa passande mark och ett lämpligt, årligt statsanslag mot skyldighet att deremot lemna bestämdt antal goda och vackra träd, bärbuskar, telningar och plantor för allmän spridning i riket, äfvensom meddelande af kostnadsfri undervisning i trädkulturen.

Om företaget skall kunna gifva någon riklig vinst, och nyttigt inverka på statssamhället, måste det göras i större omfattning, så att en skicklig, kunnig och nitisk trädgårdsmästare dervid kan, såsom föreståndare, finna god utkomst med bestämd lön och bostadsförmåner och dertill viss procent af blifvande behållning, till eggande af hug och omtanka, samt att åtminstone träd må säljas till utländska orter i milliontal.

I södra delen af riket, finnas vidsträckt ödemarker och sumpiga trakter, som för ringa pris kunna inlösas och genom ändamålsenliga åtgärder och afdikningar bringas till passande fält för nämnda, nyttiga anläggningar.

Då man icke kan påräkna, att finna jemn, mot söder sluttande mark i ett sammanhang, måste man taga omfattningen så mycket större och använda läget till bäst passande och inkomstgifvande växtodling, samt dervid äfven tillse foderproduktion för nödiga kreatur och behöflig gödseltillgång.

Inlösas 1000 tunnland, väljes så, att minst 200 tunnland kunna apteras till trädskola, planteringsland och gräsbörd.

Efter approximatv kalkyl beräknas:	
300 tunnland lösas à 50 rdr = 15,000 rdr och 700 d:o à 20 rdr = 14,000. Summa	29,000 rdr.
Deraf 110 tunnland läggas till gräsbörd à 50 rdr	5,500 rdr.
» 90 tunnland läggas till trädskola och sättiland à 70 rdr	6,300 rdr.
» 200 tunnland besätts med 12,000 fruktträd och 40,000 bärbuskar och kostar beredning af jordkupor ej fullt 1 rdr st.	52,000 rdr.
Fruktträd af utsökt goda slag i parti 12,000 st. à 1 rdr	12,000 rdr.
Bärbuskar af utsökt goda slag i parti 40,000 st. à 15 öre	6,000 rdr.
100 tunnland till hustomter och bete, beredas à 32 rdr	3,200 rdr.
400 tunnland upphackad och besädd med trädfrö à 30 rdr	12,000 rdr.
Byggnader, dels af trä, dels granit, kostar ej fullt	25,000 »
För besättning m. m., 4000 rdr, hägnadskostnad = 10,000 rdr	14,000 »
Inköp af inventarier och kreatur, samt ränta tills afkastning erhålles, nära	35,000 »
	Summa 200,000 »
Höbörd à 100 tunnland, då 10 tunnland hvila hvart 11:te år, à 300 lisp. pr tunnland 30,000 lisp. deraf 5,000 till trädgårdsmästaren och arbetarne och 25,000 i behåll à 10 öre värde vid uppställning	2,500 rdr.
2 tunnland till trädskola för trädfrösåning.	
6 » för fruktträd, deraf 1 tunnland hvilande och 5 tunnland bärande, beräknas endast 10,000 pr tunnland att afsättas årligen à 50 öre, i behåll hälften	2,500 rdr.
2 tunnland till bärbuskar 100,000 st. deraf $\frac{1}{3}$ till afsalu årligen, blifver 20,000 st. à 10 öre, deraf hälften i behåll	1,000 rdr.
10 tunnland till löfräd, 1 tunnland till hvila, 9 tunnland à 15,000 pr tunnland = 135,000 st., deraf 13,500 årligen till afsalu om 6 à 8 höga stammar samt kronor à 30 öre deraf $\frac{2}{3}$ i behåll	2,700 rdr.

Då afsättning på utlandet med säkerhet kan påräknas, bliver inkomsten mer än dubbelt så hög eller omkring 10,000 rdr, emedan träd, uppdrifna i Norden, trivas och frodas väl i länder med varmare klimat.

Af 12,000 fruktträd å $\frac{1}{4}$ tunna 3,000 tunnor å 6 rdr behållning . . . 18,000 rdr.
40,000 bärbuskar å 2 kannor 80,000 kannor å 10 öre behållning . . . 8,000 rdr.

På kuporna kan sättas kålrötter och hvitbetor, utan att träd och buskar deraf lida. Bärbuskarne uppdrivas i stam, som ger mer och bättre frukt och kuporna hållas derved väl rena, som är nödvändigt. Fattighjon och invalider tagas till detta arbete, som såmedelst erhålles för lågt pris, i förening med välgerning åt orkeslösa personer.

Af 70 tunnland till sättland lemnas 20 tunnland till förvaltare och arbetare och på 50 tunnland odlas köksväxter, som gifva bästa äringen å 40 rdr behållning pr tunnland 2,000 rdr.

Anläggningen utvidgas efter hand med blifvande behållning.

Summa inkomster 36,700 rdr.

Afgår 6 proc. ränta å 200,000 rdr . . . 12,000 rdr.
Underhåll af hus och inventarier går ej till 1,000 »
Utskylder och diverse . . . 600 »
Kontant till trädgårdsmästaren, som ock är förvaltare, utom bostadsförmåner . . . 1,500 rdr.
Dito för bokhållare . . . 1,000 »
Bränsle och arbetareafö-
ning, högst . . . 4,100 » 20,200 rdr.

som afdragas från 36,700 rdr rmt, årlig vinst, 16,500 rdr, deraf viss procent utgår till trädgårdsmästaren för att lifva och mana honom till all möjlig flit och omtanka, samt att aflöningen derigenom bliver så stor, att en nitisk och i allo redbar, årlig, kunnig och skicklig trädgårdsmästare kan erhållas.

Med tiden tillkommer inkomst af träd och virke på 400 tunnland, derå, efter hand, planteras fruktträd å alla passande lägen och upptagas äfven sättland. 100 tunnland beräknas att lemnas till arbetare, som äro skickliga handverkare, att bebygga, uppodla och besitta, emot dagsverkskyldighet.

Om föreningen af statsmedel erhåller i årsanslag 4,000 rdr, lemnas deremot till utdelning i riket 2,000 äktade fruktträd, 5,000 bärbuskar, af utsökt goda sorter, 5,000 allé- och parkträd om 6 å 8 fot höga stammar och 10,000 löfträdsteningar och plantor, samt dertill undervisning, utan afgift, för 10 ynglingar i trädgårdsmästare-

vetenskapen, både teoretisk och praktisk, allt årligen, derigenom hug för och kunskap uti trädgårdskulturen bliver allmänt spridd i riket. Till nyttigare ändamål, i ekonomiskt afseende, torde knappt statsmedel kunna användas.

Då erfarenheten i Danmark visat, att utdelning af träd och bärbuskar för intet föranledt en del mottagare till vanvård, dels bortkastande af hvad dem lemnats, bör en graderad lösen bestämmas, t. ex. för fruktträd 50 till 20 öre; bärbuskar 10 till 5 öre; allé- och parkträd 30 till 10 öre; teningar och plantor 2 rdr till 10 öre för hundra- det. Till torpare och egare af smärre lägenheter, vid ådagaläggande af hug och flit för trädodlingen i förening med årbär vandel, lemnas utan afgift. Fördelningen sker till länen, proportionaliteter efter folkmängd, areal och naturförhållanden och utdelning genom hushållningssällskaperna, som lösen uppbar, att till befordran af trädodling användas.

Föreningen torde bildas på 2,000 lotter å 100 rdr eller 20,000 lotter å 10 rdr rmt till det nyttiga företagens vidsträcktare spridning. Sedan föreningen är bildad, ordningsreglor antagna och styrelse vald, som i underdanighet utverkat konungens nådiga fastställelse och statsanslag, bestämmes om skeende inbetalningar, egendoms inlösande och agitering för det afsedda ändamålet samt öfriga åtgärder för den goda sakens befordran.

Stockholm den 13 Februari 1867.

D. Iverus.

Vi anse oss icke på lämpligare sätt kunna antyda förf:s mening med ofvanstående framställning, än genom att intaga den skrifvelse som medföljde artikeln till redaktionen. Deraf framgår att förf. själf icke anser sitt förslag såsom moget, utan uppmanar derföre till kritik öfver och till tankeutbyte rörande detsamma. För att icke gå en möjligen blifvande diskussion öfver förslaget i förväg, afhålla vi oss nu från allt yttrande deröfver. Den ifrågavarande skrifvelsen lyder som följer:

Till redaktionen af Tidning för Trädgårdsodlare!

Om denna min välmenta uppsats befinnes värd att benäget intagas i eder tidning, vore önskeligt att uppmaning gjordes till diskussion och kritik öfver mina framställningar, hvaruti jag gärna ingår, derigenom ensidiga åsichter kunna blifva jemnkade och rättade, utan att rubba hufvudgrunden och saken kan erhålla så stor uppmärksamhet, som den förtjenar. Svenskarne böra lära inse nyttan af att genom enighet och ett riktigt begagnande af naturförmåner bereda sig goda inkomster af exportvaror och, efter redaktionens rätteligen gjorda anmärkning, upphöra att »gå öfver än efter vatten». Rikssamhällets stora utländska skulder, som draga millioner rdr räntor årligen ur landet, påfordra flit och omtänksamhet i samverkan för erhållande af goda inkomster från vidsträckt ödemarker, som nu ligga kala och ofruktbara, hemska att åse.

D. Iverus.

Om krukväxters skötsel.

Att uppdraga plantor i krukor, fordrar mycken omsorg. Emellertid händer det ofta, att många krukväxter, all använd omsorg oaktadt, ej rätt väl vilja lyckas. Orsakerna härtill kunna till största delen sökas deri, att en stor del blomsterälskare icke hafva nog kännedom om plantornas fordringar. Plantorna, ehuru ej i besittning af känsla, äro dock lefvande väsenden, och böra derföre följaktligen behandlas såsom sådane. Plantan behöfver likasom djuret näring, vatten, luft, ljus och värme, och ett bestämdt mått utaf hvart och ett af dessa ämnen, om den skall trivas; fattas något eller några af dessa ämnen eller äro till i för stor mängd, lider plantan. Efterföljande korta föreskrifter, grundade på hvad förut blifvit i allmänhet anfördt, anser förf. i någon mån kunna vara en vägledning för den mindre erfarna blomsterälskaren.

Allmänna regler för krukväxters skötsel. Näring. Första vilkoret för krukväxters fortkomst är tillräcklig och passande näring. Följaktligen bör plantan hafva en passande jord, som innehåller de för densamma näring erforderliga beståndsdelar. Hvad jordarten angår bör märkas att växter som hafva hård ved, styfva och smala blad, såsom Erica, samt föröfrigt de flesta nyholändska och nordamerikanska växter, böra förses med sådan lös jord, som uppkommit genom föruttnade plantor (ljungjord, löfjord), men deremot icke gödsel. Plantor af saftfulla växter fordra deremot en lerhaltig jord väl blandad med grof sand, utan gödning. De flesta lökväxter fordra en mycket sandblandad, lös dock närande jord; några såsom Amaryllis och Tuberoser fordra dock en leraktig jord. Till alla de öfriga är en närande och frisk mulljord tillräcklig.

Krukans storlek och form bör alltid stå i förhållande till växtens storlek och rotens beskaffenhet. Det är ett allmänt fel att man gifver sina krukväxter allt för stora krukor, hvilket har till följd att jorden utsättes för att blifva otjenlig till näring för växten, derigenom att den blifver sur eller förskämd, till följd deraf att icke rötterna kunna nog snart genomtränga och hålla densamma i verksamhet. I allmänhet skadar en något för liten kruka mindre än en för stor. Vid omplanteringen, som helst företages i mars, är det viktigt att plantan kommer ur den gamla krukans med så mycket som möjligt oskadade rötter. Af jordklimpen borttages den yttre jorden försigtigt, och de rötter som blifvit skadade afskäras. Plantor, som hafva tjocka, saftiga eller enkla rötter, såsom lökar, böra deremot icke beskäras. — Vid inplanteringen i den nya krukans bör man sorgfälligt iakttaga att jorden kommer väl emellan rötterna; detta åstadkommes derigenom att krukans botten stötes mot planteringsbordet eller något annat fast föremål. Jorden bör dock icke tryckas allt för hårdt intill plantan och ej heller för löst. Innan jorden fyller i krukorna lägges

några krukskärfvor öfver hålet i botten på desamma på det att jorden icke må genomtränga vid vattningen. Efter omplanteringen böra plantorna erhålla skugga, en fuktig atmosfär samt en fin öfversprutning. För alla plantor med saftfulla och köttiga rötter är stark vattning, omedelbart efter omplanteringen, högst skadlig.

Vatten. Plantan mottager sin näring i form af vätska eller i flytande tillstånd genom sina fina sugrötter; en sådan frambringas genom jordens blandning med vatten; utan vatten skulle plantan dö. Mycken försigtighet måste iakttagas vid krukväxters vattning. Man får icke utan hänsyn till årstid och växt gifva plantorna för mycket vatten; öfverdrifven vattning är ännu skadligare än öfverdrifven näring. Plantor, som hållas i rum, hvilka uppvärmas betydligt om vintern, äro i behof af jmförelsevis mera vatten än de hvilka under samma årstid stå på ett mindre varmt ställe emedan uttorkningen tilltager i samma mån som temperaturen stiger. Vid vattningen lagar man så att plantan får så mycket vatten på en gång, att detsamma kan genomtränga jorden och komma alla rötterna tillgodo. Om vintern bör man ej vattna med kallt vatten, utan låta det först stå någon tid i samma rum som växterna, i ändamål att det skall få en passande temperatur, hvilken dock ej får öfverstiga 10 graders värme.

Värme. En af de större svårigheterna vid öfvervintring af krukväxter ligger hufvudsakligen i att hålla en lagom temperatur. Man bör söka att hålla denna så jemn som möjligt, icke för låg och icke för hög, dock bör den om natten vara några grader lägre än om dagen. Ju mera stadig temperaturen kan hållas i rummet, desto bättre trivas plantorna. För öfrigt bör man märka, att en jmförelsevis allt för hög temperatur om vintern är mycket skadlig för de flesta växter, i synnerhet för de alltid gröna, hvilka genom en för hög temperatur utsättas för sjukdomar, bladlöss o. d.

Ljus. Solljusets inflytande på plantans lif är mycket stort, och det torde vara de flesta blomsterälskare bekant, att utan ljus kunna inga plantor trivas; men det torde icke vara alla kunnigt, hvilka arter som föredraga mesta solljuset och hvilka låta nöja sig med litet. Innan man genom erfarenhet kommer till kunskap härom, gå många plantor, oaktadt all skötsel och omsorg, förlorade. Man bör derföre ordna sina krukväxter så, att de, efter deras större eller mindre fordringar, blifva utsatte för mer eller mindre inverkan af solljuset.

Luft. Då det är bekant att frisk luft är lika nödvändig för plantan som för djuret, är det följaktligen gifvet att brist på luft är af menligt inflytande på plantans växt och frodighet. De plantor som hållas i boningsrum, äro framför andra utsatte för brist på frisk luft. — Ju renare luften kan hållas i rummet, ju oftare den kan för-

nyas desto bättre trifvas krukväxterna, så att deras frodiga växt kan betraktas som redan ett kännetecken på frisk luft i rummet. Frisk luft bör därför flitigt inskaffas derigenom, att man öppnar fönsterna så mycket årstiden det medgifver. Men det är icke nog med att plantan erhåller frisk luft, den bör äfven hållas ren för damm, så att icke detta tilltapper porerna på dess blad, hvarigenom den blir oförmögen att insupa den friska luften. När plantan står i den fria luften, bortdrifves dammet af vinden eller bort-

sköljes af regn etc.; de plantor deremot, som hållas inomhus, måste afputsas med en fin pensel samt sköljas med vatten medelst sprutning. Många blomsterälskare bruka ofta ställa ut sina växter vid regnväder, för att få dem rena. Ehuru detta vid vissa tillfällen kan vara tjenligt, kan det dock ej med fördel användas för alla plantor eller vid alla årstider. Ett mildt, varmt vårregn är mycket välgörande för de plantor, som ej behöfva en hög temperatur, men deremot är störtregn och kallt höstregn alltid skadligt. A—n.

Frågor framställda till allmänt besvarande.

10. *Hvad är egentliga orsaken till klumprotter på kål?* I Tidskrift för trädgårdsskötsel, junihäftet 1855, diskuterades frågan om orsaken till klumprotter på kål, men som meningarne voro delade och man både förut och efteråt erfarit att nämnde sjukdom ibland förekommer äfven då kål odlas å »lätt» jord med torr grund, äfvensom efter gödsling med fullkomligt brunnen gödsel, så ingår jag härmed till redaktionen med ödmjuk förfrågan om någon säker erfarenhet vunnits om *orsaken* till sjukdomens uppkomst, och om *medlen* till densammas förekommande, hoppandes det red. i sin tidning lemna de upplysningar som vunnits eller benäget upptager frågan till ny diskussion.

P—n.

Som det, såvidt vi veta, ännu icke blifvit fullt utredt eller åtminstone icke i tryck offentliggjordt, hvad som är den egentliga orsaken till klumprotter på kål, så ha vi ansett det vara bäst att söka få ämnet upptaget till ny diskussion. Hvad

åter medlen mot denna sjukdom beträffar, så ha vi hört flera sådana uppgifvas, hvaribland kalkning af jorden skulle visat sig såsom ett bland de verksammaste.

Vi begagna härmed tillfället att fästa uppmärksamheten på, att en afdelning inom denna tidskrift, upptagande frågor i hvarjehanda trädgårdsodlingen berörande ämnen, skulle kunna bli i hög grad lärorik om ett dylikt sätt att diskutera åtskilliga hithörande detaljer omfattades med mer intresse än hittills visat sig vara fallet och vi begagna därför tillfället att härmed ånyo ställa en uppmaning till Sveriges trädgårdsodlare, dels att insända frågor till besvarande, dels att egna uppmärksamheten åt de frågor som framställas. Åtskilliga frågor som redan för längesedan blefvo framställda ha nämligen ännu förblifvit obesvarade, oaktadt vi äro fullt öfvertygade om att det gifves mången af våra läsare som ega förmåga att besvara dem.

Minneslista för blomsterodlare i september 1867.

Har man hittills försummat att reparera och putsa växthusen, så måste nu, så skyndsamt som möjligt, alla bristfälligheter afhjelpas, ty redan i medio af månaden måste man börja med att åter inflytta växterna. Längre än till sista veckan i månaden bör man i alla händelser ej låta de växter stå ute, hvilka ej utan mycket bråk och besvär kunna skyddas för frost. Inflyttningen bör försiggå i torrt väder och det förstås af sig sjelf, att hvarje växt, innan den flyttas in i huset, noga rengöres från smuts och ohyra. Växterna böra ej uppställas för tätt intill hvarandra; har man knappt om utrymme, är det alltid bättre att kasta bort de sämsta exemplaren än att låta dem i 7 å 8 månader stå packade intill de bättre och derigenom skada dessa. Så mycket sig göra låter ställas hvarje sort för sig. Camellier, Azaleer och andra växter, som fram på vintern eller våren skola blomma, ställas på de ljusaste och luftigaste platser man har. Deremot kunna växter med hårda blad, såsom Lager, Rhododendron,

Ilex, Citron- och Apelsinträd, Prunus Lauro-Cerasus, Euonymus, Olea, Viburnum, Tinus, m. fl., gerna ställas på mindre ljusa platser. Ljungarterna trifvas ej rätt väl i sällskap med andra växter, utan fordra en plats för sig, hvarest de kunna få så mycket ljus och frisk luft som möjligt, ej för hög ugnsvärme och framförallt renlighet och den största uppmärksamhet vid vattningen. Om de stå för skuggigt, osnyggt eller för tätt sammanpackade, så angripas de af ett vitt mögel, som inom kort förstör hela samlingen. Bästa bote-medlet mot detta onda är svavelblomma, hvarmed de sjuka delarne beströs. Efter 8 dagars förlopp afskakas svafvet, hvarefter växterna besprutas med rent vatten. Alla tropiska och capska lökväxter, som under sommaren varit i hvila såsom Amaryllis, Crinum, Eucharis, Ixora, Antholyza m. fl., omplanteras i god, kraftig jord. Gloxinia, Nægelia, Tydea, Achimenes och Gesneria, som slutat sin blomning, ställas på en solig plats och få mindre vatten. Sedan bladen

gulnat upphör man alldeles med vattningen och rotknölarne ställas i vinterquarter på en torr hylla i tempererade huset. På samma sätt behandlas *Caladium*, *Curcuma*, flera sorter *Aroideae*, såsom *Amorphophallus*, *Sauromatum* m. fl., som upphört att växa. Varmhusen luftas numera ej om natten; i stället gifves luft några timmar om morgonen, och äfven om dagen, i fall temperaturen i husen skulle blifva för hög. Vid klart väder besprutas växterna tvenne gånger om dagen; vid rå och regnig väderlek åtnöjer man sig med den fuktiga luft, som genom varmkanalernas och golfvens öfversprutning åstadkommes. Alla bättre krukväxter, som man i början af juni utplante på fritt land, måste redan i början af månaden åter inplanteras i krukor, på det de må hinna rota sig ånyo, innan de inflyttas i vinterquarter.

Det är nu äfven tid att uti krukor plantera diverse lökväxter, såsom *Hyacinther*, tidiga *Tulpaner*, *Crocus*, *Tazetter*, *Narcisser* m. fl., ämnade till drifning under vintermånaderna. Hvad särskildt *Hyacinther* beträffar så måste de, som skola blomma tidigt, planteras senast i början af denna månad. De som äro bestämde för senare flor kunna planteras från medio af september till slutet af october, men längre bör man ej gerna låta dem ligga ofvan jord. Krukorna hvari lökarne planteras böra vara mera långa än vida, samt ej för stora. Bästa jorden är vanlig god trädgårdsjord, blandad med rutten kogödsel och grof sand. Lökarne planteras ej djupare än att deras halsar komma i jernhöjd med krukornas kanter. Efter planteringen vattnas krukorna, nedgrävas i jord eller sand, eller ock kan man ställa dem i en källare hvarest de täckas med sand. *Hyacinthlökar* kunna äfven planteras i mossa, sand och i s. k. *hyacinthglas*, hvilka fyllas med vatten. Det senare sättet är mycket vanligt, men misslyckas ofta. Orsaken härtill är att man tager hvad för *hyacinthvarieteteter* som helst, ej besinnande att endast vissa sorter passa för en sådan drifning, och dels att man använder svaga, kanske äfven skadade lökar eller för hårdt och senare, vid ömsningen, för kallt vatten. Vattnet (regn- eller åvatten; käll- och brunsvatten bör ej härtill användas) bör ej stå högre i glaset än att det nätt och jemnt berör rotändan på lö-

ken. Då rötterna blifvit några tum långa bör vattnet ej få komma löken närmare än $\frac{1}{2}$ tum. De första 3 veckorna ställas glaset med lökarne på ett något mörkt men likväl friskt och luftigt ställe. Ju mindre man behöfver ömsa vattnet desto bättre, och för att så länge som möjligt hålla det friskt, kan man lägga några bitar trädkol på bottnen i hvarje glas.

Till drifning i glas passa bland andra äfven följande vackra *Hyacinther*:

Dubbla röda:	Enkla röda:
Bouquet tendre	Belle Eleonor
Panorama	L'ami du coeur
Rosenkranz der Flora	Norma
Madame Zouthmann	Homerus
Comte de la Coste.	Mars.
Dubbla blå:	Enkla blå:
A la mode	Aimable brunette
Lord Wellington	Gräfin von Nassau
Grand Vedette	L'amie du coeur
La bien aimée	Pronkjuvel
Bouquet pourpre.	Baron von Thuyll.
Dubbla hvita:	Enkla hvita:
Passe Virgo	Comtesse de Tylingen
A la mode	Grand Vainqueur
Bucentaurus	Queen Victoria
Non plus ultra	La Candeur
Penelope	Monarque du Monde.

Vid vackert väder insamlas allt moget blomsterfrö. Som man mot medio och slutet af månaden ej längre kan vara säker för nattfrost bör man hafva täckmateriel, såsom halmmattor, bastmattor och dylikt i ordning för att så mycket som möjligt skydda de växter, som ännu stå ute. Om några växter blifvit skadade af lindrig frost, så kunna de åter hjälpas, om man före soluppgången besprutar dem med kallt vatten. För att hindra frosten att nedtränga i sjelfva rothalsarne hos *Georginerna* uppkastas kring hvarje stam en 6 tum hög jordkupa. *Pelargonier*, *Fuchsier*, *Calceolarier* och andra för frost ömtaliga växtsorter böra mot slutet af månaden vara inplanterade i krukor. Likades måste *Löfkojor* och *Gyllenlack* nu inplanteras: *Aurikler*, *Primuler* och andra fleråriga blomsterväxter kunna upptagas för att genom delning förökas. För öfrigt fortfar man att hålla gräsplaner och vägar rena från ogräs och affallande löf.

G. L—n.

Diverse notiser och meddelanden.

Behandling af krukrosor. När mina krukrosor hafva slutat sin första blomstring omplanterar jag dem i en blandning af 2 delar markjord, 2 d. löfjord, 1 d. gammal kogödsel och något sand. På botten af krukorna lägger jag ett tunnt lager hornspånor och smörjer färsk kogödsel på insidan af krukorna, hvaraf rosorna växa starkt och blomma hela sommaren. Då frosten infinner sig äro de ännu fulla af blomknopp. Jag sätter dem då in i en kall bänk, hvarifrån jag efter-

hand, som jag vill hafva dem i blomning, flyttar dem in i en halvvarm bänk eller ett växthus och efter några dagars förlopp begynna de att utveckla sina blommor, som bli lika så stora och vackra, om än icke så välluktande som om sommaren, utan att exemplaren genom den förhöjda temperaturen under några dagar tvingas till att börja växa. Om våren borttager jag den öfre jorden af krukorna och ersätter den med gammal kogödsel och frisk jord. Senare vattnar jag rosorna upp-

repade gånger med en upplösning af kogödsel och hornspånor.

(D. H.)

Heyn.

— *Om rostsvamp på sädesväxter.* Redan år 1812 har rostsvamp på sädesväxter blifvit iakttagen af flera och deribland af herr Thaers i Berlin. Men det är besynnerligt nog att fastän berberisbusken växer på tämligen långt afstånd från säden så förorsakar den likaväl detta onda. Detta faktum kan man ej bestrida, ty alltför många observationer från flere tider och särskilda nationer stämma derom öfverens. Man har anställt många försök att smitta säd genom att öfver säden skaka eller bland densamma insticka afskurna berberisqvistar, hvilkas blad voro aldeles fullsatta med rostsvamp, utan att deri någonsin lyckas. Det är således icke svampstoffets öfverförande på sjelfva säden, utan berberisbuskens växande i grannskapet som åstadkommer denna rostsjukdom på säd. Också har man icke märkt någon skada af unga berberisbuskars grannskap, utan först då dessa blefvo större och äldre tilltog denna olägenhet är från år rundtomkring, ända tills man utrotat buskarne och då först har hela sjukdomen med ens försvunnit. Kronoborg i Finland den 10 april 1867.

P. A. Lindstedt.

Ehuru vi icke kunnat fatta hvad det egentligen är förf. vill ha framställt i ofvanstående, eller på hvad sätt han tror att berberisbusken skall kunna förorsaka rostsvamp på sädesslagen genom att den växer i grannskapet af åkerfälten, om dess rost icke skulle kunna öfverföras på säden, så ha vi likväl intagit hans anförande. De försök han talar om att smitta säd, ha ju kunnat ske på tider då berberisrosten icke uppnått erforderlig utbildning för att kunna fortkomma på säden. — Vi ega ingen kännedom i detta ämne och det hör icke heller till vårt fack, utan få blott hänvisa till det lilla vi i ett föregående nummer refererade derom efter Tidsskrift för Haveväsen.

— *Rödt vinbärsvin.* Helt nyligen blef undert. hos ett herrskap, boende i närheten af hufvudstaden, bjuden på vin tillverkadt af röda vinbär. Som detta vin befinns vara af utmärkt godhet, anhölls om receptet till detsamma och meddelas nu detta med benägen tillåtelse här. »För tillverkning af en halfankare vin tagas 25 skålp. väl mogna och friska röda vinbär, hvilka repas af stjelkarne samt krossas och pressas. Nu uppkokas 4 kannor brunsvatten, som upphålles att kallna, hvarefter i detsamma lägges 18 skålp. hvitt socker. När sockret är väl smält blandas saften och sockerlösningen tillsammans, sedan häller man på ankaren att den blir nära full; det som blir öfver, skall vara att påfylla kärlet med under det jäsningen pågår. Kärlet bör ligga i en sval källare, och efter 12 dygns förlopp håller man ett kvarter konjak deri samt slår till sprundet och hartzar det väl, hvarefter det får ligga till i början af maj, då vinet tappas på buteljer.» — Om vi antaga att vinbär beräknas till 3 rdr rmt pr 20 skålp. alltså för 25 skålp. 3 rdr 75 öre och sockret till 40 öre pr skålp. eller 7 rdr 20 öre för 18 skålp. samt $\frac{1}{2}$ kanna konjak till 65 öre, skulle samtliga ingredienserna till en halfankare vin ($7\frac{1}{2}$ kanna) kosta 11 rdr 60 öre och hvarje kanna vin kommer att kosta föga mer än 1 rdr 50 öre eller högt beräknadt till 50 öre pr bu-

telj, ett pris som kan anses ganska lågt för vin af den qualité som det ifrågasvarande. Den anmärkningen kan dock med rätta göras att det ifrågasvarande vinet föreföll allt för sött, hvarföre det anses att sockerquantiteten kunde minskas med en tredjedel, kanske hälften, hvarigenom vinet blef betydligt billigare och skulle utan tvifvel ändå bli ganska godt.

E. L.

— *Något om torkning af frukt.* Vi ha förut flera gånger framhållit det origtiga uti, att då en rik fruktskörd erhålles, slumpa bort den till underpris. Detta måste dock alltid ske så snart en myckenhet frukt erhålles om man vill afsätta den strax på hösten på vanligt sätt, i så att säga oförädlad form, så framt man icke bor vid en synnerligt god afsättningsort, och åtminstone måste det i synnerhet bli fallet med fruktsorter som icke hålla att gömma till fram på vintern. Till förekommande häraf — näml. fruktens bortslumpande till underpris — ha vi förordat att torka frukten och sedan afsätta den i denna form, samt att tillverka fruktviner. Torkning af frukt förtjenar så mycket mer att rekommenderas som årligen betydliga kvantiteter torkad frukt importeras från utlandet och ställningen inom vårt eget land f. n. är sådan att vi sannerligen behöfva på bästa sätt tillgodogöra oss allt som frambringas inom detsamma. — Rörande sjelfva torkningen af frukt vilja vi här blott omnämna att en landtbrukare förra hösten berättade oss att han med mycken framgång torkade frukt på en, med skorsten försedd vanlig kölna och att han fann detta sätt att torka frukt ganska enkelt och användbart, samt att han på sådant sätt beredde sig en långt större inkomst för sin rika fruktskörd, än hvad på annat sätt skulle blifvit fallet.

E. L.

— *Tyska pomologernas förening* hålla i Reutlingen den 24–27 september detta år sitt 5:te allmänna möte förenadt med utställning af frukt, fruktträd, redskap o. d. Vi ha blifvit anmodade att uppmana svenska trädgårdsodlare, att sända frukt till denna utställning. De sändningar som möjligen komma att göras adresseras: »An das Comité für Obst- und Trauben-Ausstellung in Reutlingen, Ablage in der Fruchthalle.»

Breflåda.

Trädgårdsvän. Tack för den vänliga skrifvelsen! Vi upprepa hvad vi flera gånger förut yttrat, att vi tacksamt emottaga till införande allt hvad som lämpar sig för vår tidskrift och vi stanna i förbindelse hos hvar och en som tillsänder oss bidrag. Har vår tidskrift, hvilket vi både önska och hoppas, något värde för trädgårdsvännen, förtjena de personer som välvilligt lemna artiklar till densamma att fullt ut så mycket tillerkännas äran deraf som utgifvaren, hvars tid näppeligen skulle sätta honom i stånd att fortsätta med utgifvandet, om han icke blefve så kraftigt understödd.

Innehåll.

Tvåne fristående spaliertäcksformer för fruktträd. — Åtgärders vidtagande mot mask på fruktträd. — Förslag till anläggande af en Riksträdgård. — Om krukväxters skötsel. — Frågor framställda till allmänt besvarande. — Minneslista för blomsterodlare i september. — Diverse notiser och meddelanden. — Breflåda.